

Núria Masmiquel, Vic, 5 d'agost de 2013

FAUNA ANIMAL, O L'HUMANISME HETERODOX

Llegir **fauna animal** provoca la insòlita certesa de trobar-se amb una veu pròpia d'estil únic. Tempta a buscar-li la trampa, però la lectura se t'emporta i no la pots abandonar, és com deixar-se emportar per la fluïdesa del propi pensament gràcies a un estil net, sense floritures lingüístiques ni temptacions intel·lectuals. Només més tard, en una de les moltes lectures decapades, et pots parar a analitzar quines són les claus del talent de damià bardera.

Buscant, podem trobar múltiples adjectius que es reiteren per descriure la seva veu: irònic, primitiu, tallant, cínic, sinistre, esmolat, violent. I si furguem en la interpretació femenina ens sorprendrà la distinció d'un to més esteticista: brut, llefiscós, esperpèntic, salvatge. Temptats a buscar-li significació, coincidim en una pluja d'adjectius revulsius, entre el sentir molest i la reacció favorable. Cal llegir-lo per entendre com es pot gaudir d'una lectura de tall expressament pervers. Et descobreixes essent còmplice, rient, amb la mirada distanciada com els seus personatges; i en la pausa del deliri, al marge de l'estranyesa inicial, acabes admetent - sense remordiments- que ha estat tot un plaer. Comença llavors la perplexitat. Ens preguntem com s'aconsegueix encomanar aquesta mirada angular amb la que fitem la realitat com un depredador atent que se la vol fer seva, amb gana vital. Només llavors, recuperant l'alè del ritme inquiet d'un llibre que no et permet pausa, descobrim la tasca d'un artesà minuciós. Bardera manté encara els pols precís i fluid de la poesia on forma i contingut són indissolubles. Més enllà d'aquest traç depurat, aposta estratègicament per un estil auster que evita la descripció detallada i el psicologisme, aconseguint paradoxalment una perspectiva de matisos impressionistes on el lector acaba intervenint en la seva complexa semiòtica, com si ens moguéssim a participar des del jo més íntim. Excel·lents imatges, que semblen només suggerides, ens fan entrar a escena amb veu de primera persona. Càmera subjectiva, atmosfera familiar i gir inesperat són els elements que creen un clima proper a la pel·lícula de terror, però on l'objectiu no és pas el sobresalt fàcil. La seva simplicitat formal, només aparent, aconsegueix despertar l'imaginari grotesc d'un espai íntim, inconscient i propi. Els seus recursos semblen il·limitats, seixanta contes sense caure en la repetició. La proesa esdevé admirable.

L'agent narratiu és també una peça clau en l'entramat de contes de sentit únic. Cada història representa un antiheroi, però simultàniament, conte a conte, es perfila l'altra veu: un jo profund, escatològic, baix, però pur i transparent amb qui ens sabem identificar malgrat no voler-ho reconèixer. En aquest punt el conte *algú com ara jo* se'ns revela com una possible clau interpretativa. Així, i en el marc d'un realisme cru, s'aconsegueix un fort psicologisme de pòsit. Persisteix un estat d'ànim residual més que no la pròpia història, no gens menys valuosa. M'arrisco a dir que el llibre, malgrat la primera impressió, gira a l'entorn de l'emoció. Aquest sentir referenciat ens és proper, hi reconeixem un espectre de l'inconscient col·lectiu que ens apropiem. Se'ns remou un fons ancestral que retorna – més enllà de la lectura- com en una reverberació. Un estat d'incomoditat i certa por, que no es deu tan a l'enginy càustic o a les anècdotes lúgubres, sinó al fet que el nen, al·legòric i protagonista destacat, ens mostra un jo que havíem desterrat. Fosc i primari, al marge de l'acceptació social i encara no viciat de paradigmes ètics, és capaç d'actuar sense resguard. Se'ns impregna de la nostàlgia d'aquell vitalisme extrem, gairebé temerari, a qui li agradava jugar a la corda fluixa per sobre de la línia marcada per les normes. El vertigen, però, s'apodera de nosaltres. Neix la por a caure a l'abisme, a l'obscur sense retorn on resideixen aquests personatges barderians massa humans, vestits amb les armes de la raó instrumental. Abans de tota norma, en un estat natural precontractual que ens atrau però repelem, entenem aquest protagonista únic i universal, silenciats, no tolerats socialment ni personalment. Bardera tanca poc a poc el cercle i el concentra en un espai nuclear on reconeixem el mal més terrible: l'animalitat humana. El nen, incivilitzat, amb la tendresa del salvatge, ens mostra aquesta realitat velada. Ens adonem, parafrasejant l'autor, que tot allò tenia la pinta de ser ben real.

Just en aquest espai, abans de tot judici -sobretot de valors-, ens salven petites ràfegues de llum, moments on els personatges reclamen un espai de justícia, encara que sigui per mitjà de la violent venjança. Més enllà de l'emoció, apareix el sentiment, al adonar-se que el veritable dolor és moral i la resta “només és sang”; és llavors quan apareix un cert remordiment. La mort, la malaltia i la maldat mesquina o camuflada -tan distintivament humanes- transcendeixen, i de molt, les malifetes que només incomoden a la moralitat banal. Es desperta un sentir ètic de responsabilitat profundament honest. Paral·lelament, observant “ara que ja som grans” els assajos dels primers passos per la vida, se'ns desvetlla la pròpia hipocresia i ens reconeixem víctimes d'un rubor fingit, sembrat pel pas del temps, també històric. Amoral sí, però s'hi endevina també un malestar ètic quan apareix la consciència del mal tan animal de la “mala gent”. Neix la culpa, el pecat originari, i sembla que el mateix protagonista només hi veu un lloc on emparar-se, la religió. Malgrat no entendre res de la que se li presenta com la mentida “més vertadera” però “l'única per la qual val la pena viure”, tot li sembla més real, es permet el perdó i aprèn a conviure amb els propis dimonis.

Fauna animal és doncs un llibre total que ens permet un viatge per la història personal i humana, un discurs on l'horror t'obliga a una lectura potser forçada, tal com la mentida universal que ens hem cregut per salvar l'esperança d'una humanitat `humana`.